ИҚТИСОДИЁТНИ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ ШАРОИТИДА ХОРИЖИЙ ИНВЕСТИЦИЯЛАРНИ ЖАЛБ ЭТИШНИНГ САМАРАЛИ УСУЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Йўлдошева Мафтуна Бахтиёр қизи

Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти докторанти

Аннотация: Ушбу мақолада тўқимачилик саноатини янада ривожлантиришга жиддий эътибор қаратилганлиги, тармоқга хорижий инвестицияларни жалб этиш, сифат менежменти тизимини жорий этиш, бошқаришда инновацион усулларни қўллаш, соҳа корхоналарининг инвестиция ва экспорт фаолиятини самарали усулларини такомиллаштириш тўғрисида баён этилган.

Калит сўзлар: иқтисодиёт, инвестиция, тўқимачилик, маҳсулот, хорижий инвестициялар, самарадорлик, пахта толаси, калава ип, тармоқ.

Жаҳонда аҳоли сонининг доимий ошиб бориш тенденцияси кийим-кечак маҳсулотларига бўлган эҳтиёжнинг мунтазам юқори бўлишини келтириб чиқармоқда. Шу боисдан тўқимачилик тармоғининг саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш умумий ҳажмидаги улуши ривожланган мамлакатларда, хусусан Германия, Франция, АҚШда 6-9 % ни, Италияда 12 %ни ташкил этган. Жаҳонда охирги 10 йилда иқтисодиётнинг глобаллашуви натижасида тўқимачилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш марказлари Европа ва АҚШдан Жанубий-Шарқий, Марказий Осиё, Жанубий Америка мамлакатларига кўчди[3]. Шу боисдан тўқимачилик саноати ишлаб чиқаришни замонавий бошқарув усулларини қўллаган ҳолда янада ривожлантириш муҳим вазифа ҳисобланади.

Республикамизда мустақиллик йилларида тўқимачилик саноатини янада ривожлантиришга жиддий эътибор қаратилиб, тармоқга хорижий инвестицияларни жалб этиш, сифат менежменти тизимини жорий этиш,

бошқаришда инновацион усулларни қўллаш борасида кенг кўламдаги амалий ишлар қилинмоқда. 2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясида “...иқтисодиёт тармоқларини трансформация қилиш ва тадбиркорликни жадал ривожлантириш, инсон ҳуқуқлари ва манфаатларини сўзсиз таъминлаш ҳамда фаол фуқаролик жамиятини шакллантиришга қаратилган ислоҳотлар”[4] устувор йўналиш сифатида белгиланди. *Мазкур вазифаларнинг муваффақиятли бажарилиши республикамиз* тўқимачилик санаоти корхоналарининг фаолияти самарадорлигини бошқариш механизмларини такомиллаштиришни тақозо этади.

Ўзбекистон миллий ривожланишнинг янги даврига дадил қадам қўймоқда. Ҳаётимизнинг барча жабҳаларида улкан ўзгаришлар юз бермоқда, ҳамда аҳолимиз 36 миллиондан ошди, ҳар йили сафимизга 900 минг янги авлод қўшилмоқда.

Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида мамлакатимизда тўқимачилик ва тикув-трикотаж саноатини ривожлантириш, соҳа корхоналарининг инвестиция ва экспорт фаолиятини қўллаб-қувватлаш бўйича комплекс чора-тадбирлар амалга оширилиши натижасида республикада ишлаб чиқарилаётган пахта толаси тўлиқ ва ип калаванинг 45 фоизи қайта ишланмоқда. Шунингдек соҳанинг экспорт салоҳияти 3,2 миллиард доллардан ошди[1].

2022 йилда ғоят мураккаб ва синовли йилни босиб ўтдик дейилади мурожаатномада **“...тараққиётга — фақат машаққатли ва жасоратли меҳнат орқали эришилади”.** Шу боис, пандемия, дунёдаги чуқур иқтисодий ва сиёсий инқирозлар, зиддиятларга қарамасдан, халқимизнинг қаҳрамонларча меҳнати билан эришган айрим ютуқларини айтиш жоиздир[2].

Сўнгги олти йилда инвестициялар ҳажмини ялпи ички маҳсулотнинг 30 фоизидан оширишга эришилди. Кенг кўламли ва самарали ислоҳотларимиз натижасида ялпи ички маҳсулот ҳажми илк бор 80 миллиард доллардан ошди. Иқтисодиётимизга шу йилнинг ўзида 8 миллиард доллар тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар кириб келди, экспортимиз эса, 19 миллиард долларга етди.

Иқтисодиётга маҳаллий ва хорижий хусусий инвестицияларни кўпайтириш учун шароитларни янада яхшилаш мақсадида келгуси йили қарийб 30 миллиард доллар сармоя жалб қилиниши кўзда тутилмоқда, шундан 25 миллиард доллари хусусий инвестициялардир. Жумладан, умумий қиймати 8 миллиард долларлик 300 дан зиёд лойиҳани ишга тушириш ва яна 40 та янги йирик лойиҳа режаси ишлаб чиқилади. Шу билан бирга, фаол инвестицияларни жалб қилишда хусусийлаштириш ва давлат-хусусий шериклик имкониятларидан тўлиқ ва самарали фойдаланиш зарур бўлади.

Келгуси йили мингга яқин корхоналар хусусийлаштириш орқали савдога чиқарилади. Юртдошларимиз орасида юз минглаб мулкдорлар, акциядорлар пайдо бўлади. Одамлар ўз омонатларини инвестиция қилиб юқори даромадларга эга бўлишлиги тўғрисида мурожаатномада ўз аксини топган.

Мамлакатда инвестиция муҳитини янада яхшилаш ва унинг жозибадорлигини ошириш, келгуси беш йилда 120 млрд долл., жумладан 70 млрд долл. хорижий инвестицияларни жалб этиш чораларини кўриш мақсад қилиб олинган. Шундан:

1. Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги Ҳудудлар иқтисодий салоҳиятини чуқур таҳлил қилган ҳолда инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш ва мониторинг қилиш ҳамда экспортни рағбатлантириш бўйича «туман (шаҳар)-вилоят-республика» тизимида ишловчи Лойиҳа гуруҳлари фаолиятини ташкил этиш бўйича Ҳукумат комиссияси баёни лойиҳасини ишлаб чиқиш назарда тутилган.

Баён лойиҳасида республиканинг туман ва вилоятларида ҳудуднинг иқтисодий салоҳиятини чуқур таҳлил қилиб, истиқболли лойиҳаларни ишлаб чиқувчи «Лойиҳа гуруҳи» ташкил этилишини кўзда тутилган.

2. Ҳар бир вилоятда лойиҳаларни молиялаштириш учун тўғридан-тўғри инвестициялар жамғармаси иштирокидаги «Холдинг компания» ташкил этиш ва унинг фаолияти бўйича аниқ тартиб ишлаб чиқиш кераклига кўрсатиб ўтилган.

2026 йилгача хорижий ва маҳаллий инвестицияларни жалб этиш стратегиясини ишлаб чиқиб, амалга ошириш мақсад қилинган. Бунда:

1. Ўзбекистон Республикасининг 2026 йилгача мўлжалланган хорижий ва маҳаллий инвестицияларни жалб қилиш стратегиясини ишлаб чиқиш мақсадида, вазирлик ва идоралар, ҳамда хорижий консултантлардан ташкил топган ишчи гуруҳни шакллантириш лозим.

2.Стратегия лойиҳасини ишлаб чиқишда асосий устуворликларни қуйидагиларга қаратиш зарур:

* пандемия сабабли дунёда инвестиция бозорида вужудга келаётган ўзгаришлар таҳлили;

* эҳтимоли тенденцияларни таҳлил қилиш;

* инвестициялар учун вужудга келадиган кескин рақобатга қарши чоралар.

Хорижий инвестицияларни жалб қилишнинг янги самарали механизмларини ишлаб чиқишда ички инвестиция ресурсларини рағбатлантириш механизмларини ва мамлакатда реинвестиция даражасини ошириш чора тадбирларини ҳамда ҳудудлардаги инвестиция кўрсаткичларидаги диспропорцияларни қисқартириш, устувор ривожлантириш механизмларини ишлаб чиқиш зарур.

Фойдаланилган адабиётлар рўйҳати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони 2023 йил. 10 январь № ПФ-2

2. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси. 2022йил. 21 декабрь.

3.Азимова.Ф.П. Тўқимачилик саноати корхоналари фаолияти самарадорлигини бошқаришни такомиллаштириш. Монография.2022й. 28 июнь.”Factor book” нашриёти.

4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги «2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси» ПФ-60-сонли Фармони. // www.lex.uz.